

Byla C-310/24**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2024 m. balandžio 29 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sofijski rayonen sad (Sofijos apylinkės teismas, Bulgarija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. balandžio 22 d.

Ieškovas:

YL

Atsakovė:

„Elektrorazpredelitelni mrezi Zapad“ EAD

Pagrindinės bylos dalykas

Ieškinyš dėl nepripažinimo, kuriuo ieškovas prašo konstatuoti, kad jis neprivalo apmokėti už elektros energiją išrašytos sąskaitos faktūros, grindžiamos apytiksliu elektros energijos kiekiu, suvartotu per paskutinius tris mėnesius iki skaitiklio, kuris buvo sugedęs ir tiksliai nefiksavo faktinio vartojimo, rodmenų nuskaitymo

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Direktyvos (ES) 2019/944, Reglamento (ES) 2019/943 ir Direktyvos 2011/83/ES išaiškinimas dėl klausimo, kaip nustatomos elektros energijos kainos, kokie komponentai į jas turi būti įtraukiami ir kaip turi būti taikomas energijos vartojimo efektyvumo principas; Direktyvos 2011/83 išaiškinimas dėl klausimo, ar vartotojas privalo sumokėti kainą už apytikslį elektros energijos kiekį, kai matavimo įtaisas neveikia arba vartojimą fiksuoja netiksliai, o to priežastis yra arba nėra pašalinis poveikis; taip pat atitinkamų nuostatų išaiškinimas atsižvelgiant į tinklo sąnaudų proporcingumą ir vartotojų prievolę padengti šias

sąnaudas, turint omenyje, kad tiekėjas (operatorius) turi turėti paskatų riboti savo nuostolius.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar formuluotė „mokesči[ai], įskaitant <...> energiją nuostoliams padengti“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos (ES) 2019/944 46 straipsnio 2 dalies d punktą ir Reglamento (ES) 2019/943 18 straipsnio 8 dalį, turi būti aiškinama taip: ji taip pat apima suvartotą, bet matavimo įtaiso neužfiksuotą elektros energiją, kai elektros energija vartotojo objekte buvo neužfiksuota arba netinkamai užfiksuota

- a) dėl pašalinio poveikio,
- b) ne dėl pašalinio poveikio

ir sistemos operatorius arba elektros energijos tiekėjas laiku nepašalino priežasties, taigi atsiskaitymas grindžiamas „apytiksliai“ elektros energijos kiekiu, suvartotu per teisės aktuose nustatytą laikotarpį, kurio pabaiga priklauso nuo to, kada tiekėjas nustatė techninį triktį?

2. Ar Direktyvos 2019/944 59 straipsnio 1 dalies a punkte nustatytas įpareigojimas reguliavimo komisijai turi būti aiškinamas taip: principo, pagal kurį turi būti nustatyti skaidrumo kriterijai dėl perdavimo ar skirstymo tarifų arba jų metodikų, laikomasi, jei tarifu padengiamos sąnaudos, kurias operatorius patyrė dėl to, kad neveikė matavimo įtaisas (nefiksavo vartojimo arba buvo sugedęs), ir šios sąnaudos atitinka apytiksliai nuostolių apytiksliai laikotarpiu dydį, kai įtaisas neveikė

- a) dėl pašalinio poveikio,
- b) ne dėl pašalinio poveikio

ir sistemos operatorius arba elektros energijos tiekėjas, kuris yra matavimo įtaiso savininkas, laiku nepašalino priežasties?

3. Ar Reglamento Nr. 2019/943 18 straipsnio 1 ir 7 dalys turi būti aiškinamos taip: su jomis suderinama nacionalinės teisės norma, pagal kurią elektros energijos sąnaudos, kurias turi padengti vartotojas, apskaičiuojamos remiantis apytiksliai elektros energijos kiekiu, suvartotu per apytiksliai laikotarpį, nepatikrinus, kokį elektros energijos kiekį vartotojas iš tikrųjų suvartojo, kai matavimo įtaisas neveikė

- a) dėl pašalinio poveikio,
- b) ne dėl pašalinio poveikio?

4. Ar Direktyvos 2011/83 27 straipsnis turi būti aiškinamas taip: vartotojas privalo sumokėti kainą už apytiksliai elektros energijos kiekį, suvartotą per apytiksliai

laikotarpį, kai matavimo įtaisas nefiksavo faktinio elektros energijos vartojimo, jis yra ne vartotojo žemės sklype ir neveikė

- a) dėl pašalinio poveikio,
- b) ne dėl pašalinio poveikio?

5. Ar Direktyvos 2019/944 10 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip: pagal ją nedraudžiama nacionalinės teisės norma, pagal kurią elektros energijos tiekėjui (sistemos operatoriui) suteikiama teisė iš naujo apskaičiuoti elektros energijos kiekį, t. y. jį pakeisti apytiksliai elektros energijos kiekiu, tariant, kad jis buvo suvartotas per apytikslį laikotarpį, kai matavimo įtaisas matavo netinkamai, yra nepasiekiamas vartotojui ir neveikė

- a) dėl pašalinio poveikio,
- b) ne dėl pašalinio poveikio?

Sąjungos teisės nuostatos

2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB: 1 straipsnis, 2 straipsnio 1 ir 2 punktai, 3 straipsnio 1 ir 2 dalys, 4 straipsnis, 9 straipsnio 1, 2 ir 3 dalys, 18 straipsnio 1–4 dalys, 27 straipsnis

2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES: 83 konstatuojamoji dalis, 1 straipsnis, 2 straipsnio 1–4 punktai, 10 straipsnio 1 ir 2 dalys, 3 dalies a, b, d, e, f, g ir h punktai ir 4–12 dalys, 46 straipsnio 2 dalies d punktas, 59 straipsnio 1 dalies a ir r punktai

2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos: 18 straipsnio 1, 3, 7 ir 8 dalys

Nacionalinės teisės nuostatos

GRAZHDANSKI PROTSESUALEN KODEKS (CIVILINIO PROCESO KODEKSAS)

7 straipsnis. 3. Teismas *ex officio* patikrina, ar sutartyje su vartotoju nėra nesąžiningų sąlygų. Jis suteikia galimybę šalims pateikti savo nuomonę šiuo klausimu.

ZAKON ZA ENERGETIKATA (ENERGETIKOS ĮSTATYMAS)

Remiantis 38 straipsnio 1 dalimi, elektros energijos tinklai įrengiami ir eksploatuojami pagal *Pravila za izmervane na kolichestvoto elektricheska energia* (Elektros energijos kiekio matavimo taisyklės, toliau – PIKEE), kuriose nustatyti matavimo principai, metodai ir vietos, taip pat procedūros ir metodai, pagal kuriuos elektros energijos kiekis apskaičiuojamas iš naujo tuo atveju, kai elektros energija nebuvo išmatuota arba buvo išmatuota klaidingai arba netiksliai. Taisyklės nustato *Komisia za energiyno i vodno regulirane* (Energijos ir vandens reguliavimo komisija, toliau – Reguliavimo komisija) elektros įmonių siūlymu, Reguliavimo komisija ir elektros įmonės jas paskelbia savo interneto svetainėje.

Šio įstatymo 1 straipsnyje, be kita ko, pateikta sąvokos „namų ūkio vartotojas“ apibrėžtis: tai – vartotojas, kuris perka elektros energiją arba šilumos energiją, paskirstomą karšto vandens arba garų forma, šildymo, vėsinimo ir karšto vandens ruošimo, arba gamtines dujas – savo namų ūkio vartojimo reikmėms.

PRAVILA ZA IZMERVANE NA KOLICHESTVOTO ELEKTRICHESKA ENERGIJA (ELEKTROS ENERGIJOS KIEKIO MATAVIMO TAISYKLĖS)

Remiantis 1 straipsniu, šiose taisyklėse visų pirma nustatyti reikalavimai dėl matavimo tikslumo ir dėl matavimo įtaisų (įrenginių) ir jų komunikacinių jungčių techninių ir metrologinių savybių tikrinimo; matavimo įrenginio savininko ir elektros energijos sandorių šalių teisės ir pareigos; sąlygos ir procedūros, pagal kurias nustatomi atvejai, kai elektros energija nematuojama arba matuojama klaidingai arba netiksliai; komercinio matavimo vietų ir įtaisų eksploatavimo sąlygos, procedūros ir metodai.

Taisyklėse taip pat numatyta patikra, ar atitinkamas sistemos operatorius laikosi komerciniams matavimo įtaisams nustatytų reikalavimų dėl matavimo tikslumo.

Be šios patikros, sistemos operatorius (komercinio matavimo įtaiso savininkas) turi užtikrinti, kad būtų vietoje atliekama komercinio matavimo įrenginio (įtaiso) techninė patikra ir pakeista arba pakoreguota komercinio matavimo įtaiso parametrų programa. Komercinio matavimo įtaiso rodmenų nuskaitymas nėra techninė patikra, kaip tai suprantama pagal šias taisykles.

Taisyklių IX skirsnyje nustatytos procedūros ir metodai, pagal kuriuos iš naujo apskaičiuojamas elektros energijos kiekis.

49 straipsnyje numatyta, kad, pagal šias taisykles atlikus patikrą, atitinkamas sistemos operatorius turi surašyti apžiūros protokolą, o vienas iš operatoriaus atstovų ir naudotojas arba vienas iš naudotojo atstovų – jį pasirašyti. Jei per patikrą nustatoma, kad komercinis matavimo įtaisas neatitinka nustatytų metrologinių ir (arba) techninių savybių, pažeistas jo vientisumas ir (arba) funkcionalumas, arba kyla įtarimas, jog į įtaisą buvo įdėtas pašalinis elementas, jis išmontuojamas, užplombuojamas plomba, ant kurios įspaustas atitinkamo

sistemos operatoriaus ženklas ir unikalus numeris, ir per 14 dienų nuo patikrinimo nusiunčiamas už metrologinę patikrą atsakingai priežiūros institucijai.

Jei komercinio matavimo įtaiso neveikimo priežastys sietinos su nenugalimos jėgos aplinkybėmis, kaip tai suprantama pagal šias taisykles, atitinkamas sistemos operatorius gali išmontuoti komercinio matavimo įtaiso metrologinę priežiūros institucijai nesiųsti.

Pirmiau nurodytais atvejais atitinkamas sistemos operatorius turi įmontuoti veikiančią komercinį matavimo įtaisą.

50 straipsnyje nustatyta išsami elektros energijos kiekio apskaičiavimo tvarka tuo atveju, kai komercinis matavimo įtaisas nematuoja arba nustatomas neleistinas matavimo nuokrypis, 51 straipsnyje – kai nustatoma netinkama jungtis su elektros energijos tinklu, 52 straipsnyje – kai nustatoma komercinio matavimo įtaiso techninė triktis, dėl kurios vartojama elektros energija per matavimo įrenginį srūva, bet jos kiekis nefiksuojamas, ir nenustatoma jokie pašalinio poveikio.

Remiantis 56 straipsniu, kai elektros energijos kiekis pagal šį taisyklių skirsnį apskaičiuojamas iš naujo, skirstymo sistemos operatorius privalo vartotojui išrašyti sąskaitą faktūrą už iš naujo apskaičiuotą elektros energijos kiekį, paaiškinti jam, kaip tas kiekis buvo iš naujo apskaičiuotas, nurodyti už tinklo paslaugas mokėtiną sumą (išskyrus prieigos prie skirstymo tinklo mokestį, kuris apskaičiuojamas pagal suteiktus pajėgumus) ir informuoti apie „įsipareigojimus visuomenei“. Elektros energijos kiekiui, kuris pagal 1 dalį buvo apskaičiuotas iš naujo, taikoma apytikslė rinkos kaina, kurią naujo apskaičiavimo laikotarpiui nustato Reguliavimo komisija tam, kad būtų padengiamos techninės sąnaudos.

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Bylos šalys sutaria, kad ieškovas yra 2022 m. balandžio 10 d. prie elektros energijos perdavimo sistemos prijungto žemės sklypo su namu savininkas, o atsakovė atitinkamu laikotarpiu turėjo teisę į tą vietą tiekti elektros energiją ir už ją išrašyti sąskaitas faktūras. Atsakovė buvo patvirtinta perdavimo sistemos operatorė ir elektros energijos tiekėja. Atsakovės duomenų bazėje buvo sukurta elektros energijos tiekimo ir vartojimo paskyra, priskirta atitinkamam žemės sklypui. Nesiginčijama dėl to, kad šalys buvo saistomos vartojimo sutarties dėl elektros energijos tiekimo atitinkamu laikotarpiu į atitinkamą vietą, o į ieškovo namą tiekama elektros energija buvo fiksuojama skaitikliu (techninis matavimo įtaisas), kuris buvo už žemės sklypo ribų.
- 2 Taip pat nesiginčijama dėl to, kad 2023 m. balandžio 10 d. atsakovės darbuotojai patikrino elektros energijos skaitiklį. Jis buvo prie gatvės esančioje metalinėje dėžėje, prieinamoje tik atsakovės darbuotojams. Po 2023 m. balandžio 10 d. atliktos patikros skaitiklis buvo išmontuotas ir išsiųstas *Bulgarski institut po metrologia* (Bulgarijos metrologijos institutas, toliau – BIM) patikrinti; jis ten ir

buvo patikrintas. Šios faktinės aplinkybės taip pat buvo konstatuotos teismo užsakymu atliktoje ekspertizėje.

- 3 Per patikrą paaiškėjo (ir dėl to nesiginčijama), kad dieninio tarifo skaitiklis neakumuliuo išmatuotųjų verčių, o matavimo įtaise nebuvo matyti jokių trūkumų nei iš išorės, nei montažinėse plokštelėse ar skaitiklio komponentuose, įskaitant programinę įrangą. BIM padarė išvadą, kad per skaitiklį sruvusi elektros energija nebuvo akumuliuojama pagal nustatytą tarifą ir kad skaitiklis neatitinka nei metrologinių savybių, nei elektros energijos matavimo tikslumo reikalavimų.
- 4 Remdamasi šiais rezultatais, atsakovė išrašė sąskaitą faktūrą pagal PIKEE 50 straipsnio 1 dalies b punktą. Ji teigia, jog dėl to, kad matavimo įtaisas neveikė, yra teisinis pagrindas apskaičiuoti apytikslį elektros energijos kiekį, suvartotą per trijų mėnesių iki patikros laikotarpį, t. y. nuo 2023 m. sausio 11 d. iki 2023 m. balandžio 10 d. Atsakovė apskaičiavo, kad apytikslis suvartotas kiekis yra 3 168 kWh. Pagal tuo momentu galiojusias elektros energijos kainas buvo apskaičiuota ir į sąskaitą faktūrą įtraukta 2 058,26 levo (BGN) (apie 1 000 EUR) suma. Atsakovė šią sumą apskaičiavo tik pagal dieninį tarifą, kuris yra didesnis nei naktinis.
- 5 Ieškovas laikosi nuomonės, kad neprivalo mokėti šios sumos, nes nežinojo, kad elektros energijos skaitiklis neveikė, ir neturėjo prieigos prie jo, be to, apytikslis suvartotas kiekis galėjo būti apskaičiuotas ir už trumpesnę laikotarpį, t. y. tik už tą, per kurį elektros energijos skaitiklis neveikė. Todėl ieškovas pareiškė ieškinį dėl nepripažinimo ir prašo konstatuoti, kad neprivalo mokėti už apytikslį elektros energijos kiekį, suvartotą per paskutinius tris mėnesius iki patikros.
- 6 Atsakovė nesutinka su ieškiniu ir teigia, kad suma buvo apskaičiuota pagal PIKEE 50 straipsnio 1 dalies b punktą – kai komercinis matavimo įtaisas nematuoja arba nustatomas neleistinas matavimo nuokrypis.
- 7 Iš teismo ekspertizės paaiškėjo, kad patikros momentu, t. y. 2023 m. balandžio 10 d., skaitiklis fiksavo ne visą į ieškovo namą tiekiamą elektros energiją. Elektros energija per skaitiklį sruvo, bet matavimo nuokrypis buvo didesnis nei leidžiamasis. Skaitiklio indikatoriuje išmatuotosios vertės nebuvo akumuliuojamos. Skaitiklis praleido elektros energiją, bet jos neakumuliuo skaičiavimo mechanizme (indikatoriuje), taigi nebuvo fiksuojami impulsai, o tai reiškia, kad praleista elektros energija nebuvo matuojama. Skaitiklis visos elektros energijos nematavo visų pirma laikotarpiu nuo 2023 m. sausio 20 d. iki 2023 m. vasario 20 d. Laikotarpiu nuo 2023 m. vasario 21 d. iki 2023 m. balandžio 9 d. elektros energija buvo matuojama tik iš dalies. Patikra buvo atlikta 2023 m. balandžio 21 d. Vadinasi, laikotarpiu nuo 2023 m. sausio 20 d. iki 2023 m. balandžio 9 d. prietaisas elektros energiją matavo ne visą arba iš dalies.
- 8 Iš teismo ekspertizės matyti, kad atsakovė atitinkamą skaitiklį paskutinį kartą buvo tikrinusi 2018 m. kovo 14 d. Paskui jis tikrintas tik byloje nagrinėjamu momentu – 2023 m. balandžio 12 d. Atsakovė neturėjo nuotolinės prieigos prie

skaitiklio, kad galėtų tikruoju laiku nuskaityti rodmenis ir patikrinti prietaiso būklę, taigi rodmenys buvo nuskaityti ne nuotoliniu būdu, o tik atsakovės darbuotojų. Matavimo prietaisų, kuriais būtų stebimos elektros energijos vertės, vietoje nėra. Todėl ekspertas negalėjo tiksliai nustatyti, kokį elektros energijos kiekį ieškovas iš tikrųjų suvartojo tuo laikotarpiu, kai prietaisas elektros energiją matavo ne visą arba iš dalies (nuo 2023 m. sausio 20 d. iki 2023 m. balandžio 9 d.).

- 9 Nesiginčijama (ir tai matyti iš ekspertizės), kad atitinkamas skaitiklis užfiksavo ne visą per jį sruvusią elektros energiją. Pašalinio poveikio matavimo įtaisui ir trikties prijungimo sistemoje ir perdavimo sistemos skirstomajame įrenginyje nebuvo. Programine įranga nemanipuluota. Buvo konstatuota, kad skaitiklio sutrikimo priežastis yra vidinė klaida, t. y. skaitiklio techninis gedimas. Elektros energijos skaitiklis buvo defektinis.
- 10 Nesiginčijama dėl to, kad ieškovas buvo informuotas apie atliktą patikrą ir atsakovė jam išrašė sąskaitą faktūrą, kurioje nurodė ginčijamą sumą; ieškovas šią sąskaitą faktūrą gavo. Patikra buvo atlikta laikantis teisės aktų, reikalingi protokolai buvo parengti. Ieškovas buvo informuotas apie patikrą ir jos rezultatus.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 11 Byla susijusi su teisine padėtimi, o ne su faktinėmis aplinkybėmis. Ieškovas teigia, kad neprivalo mokėti sąskaitoje faktūroje nurodytos sumos, atsakovė su tuo nesutinka. Nėra aišku, ar atsakovės veiksmai nepažeidžia vartotojų apsaugos. Kyla klausimas, ar elektros energijos tiekimo įmonė gali *ex officio* ir vienašališkai reikalauti sumokėti vėliau į sąskaitą faktūrą įtrauktą sumą tokiu atveju, kai elektros energijos skaitiklis nerodė išmatuotųjų verčių, buvo ne vartotojo žemės sklype ir yra tiekėjos nuosavybė. Ginčijamasi dėl to, ar vartotojas, net nebūdamas kaltas (jis skaitiklio nesugadino), privalo sumokėti nurodytą sumą už apytikslį elektros energijos kiekį, suvartotą per paskutinius tris mėnesius, nenustačius, kokį kiekį jis suvartojo pagal dieninį ir naktinį tarifus. Šie elektros energijos kainos tarifai yra skirtingi.
- 12 Kyla klausimas, ar atsakovės veiksmais tinkamai užtikrinama vartotojų apsauga, t. y. ar įmonė gali vienašališkai iš naujo nustatyti vartotojo suvartotą elektros energijos kiekį dėl to, kad neveikė elektros energijos skaitiklis, prie kurio vartotojas neturėjo prieigos, o naujas apskaičiavimas grindžiamas apytiksliu elektros energijos kiekiu, kuris vėlgi grindžiamas skaitiklio pajėgumu apytiksliu laikotarpiu, o ne faktiniu laikotarpiu, per kurį skaitiklis neveikė. Ginčijamasi dėl to, ar vartotojas turi padengti apytiksles elektros energijos sąnaudas už apytikslį laikotarpį, kai neveikė elektros energijos skaitiklis, kuris buvo atsakovės ir tiekėjos nuosavybė ir jos kontroliuojamas, o ji skaitiklio laiku neišmontavo ir nepakeitė nauju, juo labiau kad iki byloje aptariamoms patikros skaitiklis paskutinį kartą buvo tikrintas prieš penkerius metus.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 13 Direktyvos 2019/944 83 konstatuojamojoje dalyje nustatytas reikalavimas sistemos operatoriams mažinti elektros energijos tinklo nuostolius (kaip bendrojo energijos vartojimo efektyvumo principo dalis) ir nuotoliniu būdu nuskaityti rodmenis ir vykdyti sistemos priežiūrą.
- 14 Bulgarijos teisės aktų leidėjas dėl tinklo nuostolių priėmė Energetikos įstatymo 83 straipsnio 1 dalies 6 punkto ir 2 dalies nuostatas, pagal kurias Reguliavimo komisija, kuri yra reguliavimo institucija, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2019/944, nustatė elektros energijos kiekio matavimo taisykles.
- 15 Reguliavimo komisija nuostatas dėl apskaičiavimo įtraukė į PIKEE, pagal kurias, remiantis nepagrįsto praturtėjimo principu, nustatoma, kiek elektros energijos vartotojas suvartojo apytiksliu laikotarpiu (apytikslis energijos suvartojimas). Taisyklės apima kelis atvejus.
- 16 Kai dėl įrodyto prijungimo sistemos modifikavimo arba pašalinio poveikio techniniam matavimo įtaisui atsiranda techninė įtaiso veikimo triktis, o tas modifikavimas ar poveikis yra sietinas su vartotojo veiksmais (vartotojo kaltė), elektros energijos tiekėjas taikydamas Reguliavimo komisijos nustatytą kainą apskaičiuoja sumą už apytikslį energijos kiekį, nustatytą pagal PIKEE 50 straipsnį. Taigi PIKEE 50 straipsnyje nustatytas apskaičiavimo metodas tik tam atvejui, kai buvo daromas pašalinis poveikis vartojimo fiksavimui arba jungčiai. Jei galutinis vartotojas neteisėtai prisijungė prie perdavimo sistemos, tiekimo įmonė sumą už elektros energiją apskaičiuoja pagal PIKEE 51 straipsnio nuostatas.
- 17 Jei elektros energijos skaitiklis neveikia arba matuoja klaidingai nesant vartotojo sukulto pašalinio poveikio, atsiskaitoma pagal PIKEE 52 straipsnį. Pagal šią nuostatą tiekėjui leidžiama tokiu atveju, kai prietaisas neveikė nesant vartotojo sukulto pašalinio poveikio, sumą apskaičiuoti remiantis apytiksliu energijos suvartojimu.
- 18 Tarifo jungiklio sutrikimo arba netikslaus veikimo atveju tiekėjas gali apskaičiuoti sumą pagal PIKEE 53 straipsnį. Remiantis Bulgarijos teisės aktais, tarifo jungiklis yra laikrodis, perjungiantis dienos ir nakties režimą. Iki 2024 m. balandžio 1 d. elektros energijos kaina pagal dieninį ir naktinį tarifus buvo skirtinga.
- 19 PIKEE 50–53 straipsniuose atsižvelgiama į nepagrįsto praturtėjimo principą (t. y. suvartotos, bet neužfiksuotos elektros energijos kompensavimo principas). Taisyklėse preziumuojama, kad, kai techninis matavimo įtaisas nematavo arba veikė netinkamai, vartotojas per tam tikrą laikotarpį vis tiek suvartojo tam tikrą elektros energijos kiekį pagal naktinį arba dieninį tarifą. Reguliavimo komisija nustatė elektros energijos vartojimo laikotarpio, elektros energijos kiekio ir elektros energijos tarifo fikciją.

- 20 Nurodytose nuostatose elektros energijos kiekis, nustatomas pagal PIKEE 50–53 straipsnius, traktuojamas kaip perdavimo sistemos operatoriaus patirti tinklo nuostoliai. Juos sudaro vartotojo suvartota elektros energija, kurios neužfiksavo skaitiklis. Taigi vartotojas moka ne už faktinį elektros energijos kiekį. Kartu PIKEE nuostatose sukuriama apytikslio elektros energijos kiekio fikcija, neatsižvelgiant į konkrečias aplinkybes atitinkamame namų ūkyje.
- 21 Pagal šias nuostatas nustatomas „apytikslis“ elektros energijos kiekis, suvartotas per tam tikrą laikotarpį, kuris priklauso nuo to, kada tiekėjas (operatorius) nustatė, kad prietaisas neveikia. Jei tiekėjas sutrikimą nustato vėliau, jis už elektros energiją apskaičiuoja didesnę kainą nei ta, kurią apskaičiuotų, jei sutrikimą būtų nustatęs anksčiau. Taip yra dėl to, kad elektros energijos kainos atnaujinamos kas du mėnesius ir jos didėja.
- 22 Remiantis nurodytomis nacionalinės teisės nuostatomis, matavimo prietaiso neužfiksuota elektros energija laikoma sąnaudomis, kurias turi padengti vartotojas normatyviniuose teisės aktuose nustatytu mastu ir už juose nustatytą laikotarpį. Taip siekiama atsižvelgti į nepagrįsto praturtėjimo principą. Teisiniu požiūriu tai yra vartotojo prievolė atlyginti vertę elektros energijos tiekėjui. Šios prievolės atlyginti vertę pagrindas yra tai, kad elektros energijos skaitiklis neveikė, matavo klaidingai arba buvo paveiktas pašalinio poveikio, bet galima preziumuoti, kad vartotojas elektros energiją vis tiek vartojo.
- 23 Direktyvos 2019/944 46 straipsnio 2 dalies d punkte nustatyta, kad elektros energijos perdavimo veikla apima mokesčius, įskaitant energiją nuostoliams padengti. Pagal Reglamento Nr. 2019/943 18 straipsnio 8 dalį valstybės narės reguliavimo institucija pripažįsta šias sistemos operatoriaus sąnaudas tinkamomis ir įtraukia jas į skirstymo tarifus, kad sukurtų paskatą skirstymo sistemos operatoriui didinti efektyvumą. Šia priemone tikimasi paskatinti tiekėjus (operatorius) optimizuoti savo tinklus, kad būtų galima mažinti nuostolius, atsižvelgiant į energijos vartojimo efektyvumo principą.
- 24 Šiuo aspektu neaišku, kokius elementus apima formuluotė „mokesči[ai], įskaitant <...> energiją nuostoliams padengti“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2019/944 46 straipsnio 2 dalies d punktą ir Reglamento 2019/943 18 straipsnio 8 dalį. Kyla klausimas, ar šios nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad mokesčiai už nuostolius apima ir suvartotą, bet matavimo įtaiso neužfiksuotą elektros energiją, kai elektros energijos vartojimo nefiksavimas arba netinkamas fiksavimas vartotojo objekte a) yra sietinas su vartotojo veiksmais, b) yra sietinas ne su vartotojo veiksmais, bet su prietaiso gedimu, o sistemos operatorius arba elektros energijos tiekėjas laiku nepašalina nematavimo priežasties.
- 25 Reglamente Nr. 2019/943 įtvirtintas proporcingumo principas. Pagal jį sąnaudos turėtų būti įtrauktos į tarifus. Teismui kyla klausimas, ar tai neprieštarauja operatorių (tiekėjų) pareigai mažinant elektros energijos tiekimo sąnaudas didinti savo tinklų efektyvumą. Šiuo atveju buvo konstatuota, kad atitinkamas skaitiklis laikotarpiu iki 2023 m. balandžio 12 d. buvo tikrintas 2018 m. Taigi elektros

energijos tiekėja laikotarpiu nuo 2018 m. iki 2023 m. nesiėmė jokių prietaiso patikros ir techninės priežiūros priemonių. Tik 2023 m. balandžio 12 d. aptikusi prietaiso gedimą ji apskaičiavo sumą, kuri, remiantis teisės aktų nuostatomis, turėtų padengti jos patiekto, bet neišmatuotos energijos sąnaudas. Kyla klausimas, ar galima nuostolius dėl neišmatuoto elektros energijos kiekio, kaip šiuo atveju, įtraukti į sąskaitą faktūrą vartotojui, kai tiekėjas arba sistemos operatorius laiku nepašalino matavimo įtaiso veikimo sutrikimo. Teismo manymu, nuostolių, tokių kaip pagrindinėje byloje, įtraukimas į tarifus sumenkintų elektros energijos tiekėjo (sistemos operatoriaus) paskatas mažinti savo nuostolius, nes sąnaudas padengtų ne tiesiogiai [jis], o galutinis vartotojas.

- 26 Taigi nėra aišku, ar pagal Reglamento Nr. 2019/943 18 straipsnio 8 dalį draudžiama nacionalinės teisės norma, tokia kaip nagrinėjama šioje byloje, pagal kurią vartotojas įpareigojamas sistemos operatoriumi arba elektros energijos tiekėjui sumokėti už apytikslį suvartotą elektros energijos kiekį, kai, nesant vartotojo kaltės, elektros energijos skaitiklis neužfiksavo suvartoto kiekio arba jį užfiksavo netiksliai, o tiekėjas arba operatorius laiku nepašalino sutrikimo priežasties.
- 27 Kita vertus, reguliavimo institucija pagal Direktyvos 2019/944 59 straipsnio 1 dalies a punktą turi teisę nustatyti arba patvirtinti perdavimo ar skirstymo tarifus arba jų metodikas. Šiuo klausimu nėra aišku, ar su šios direktyvos 59 straipsniu suderinama nacionalinės teisės norma, tokia kaip nagrinėjama byloje, pagal kurią operatoriaus sąnaudos dėl patiekto ir suvartotos energijos, kuri dėl matavimo įtaiso sutrikimo nebuvo išmatuota arba buvo išmatuota netiksliai, įtraukiamos į tarifą. Kyla klausimas, ar šis įpareigojimas reguliavimo institucijai turi būti aiškinamas taip, kad reikalavimas laikantis skaidrumo kriterijų nustatyti perdavimo ar skirstymo tarifus arba jų metodikas tenkinamas tais atvejais, kai matavimo įtaiso sutrikimas a) yra sietinas su vartotojo veiksmais arba b) yra sietinas ne su vartotojo veiksmais, o su skaitiklio defektu. Reikia atsižvelgti į tai, kad į šį tarifą įtraukiamos eksploatavimo išlaidos, kurias elektros energijos tiekėjas (sistemos operatorius) patiria sutrikus matavimo įtaiso veikimui, kai energijos tiekėjas (sistemos operatorius) trikties nepašalina iškart; tų sąnaudų dydis atitinka apytikslius nuostolius per apytikslį laikotarpį.
- 28 Be to, Reglamento Nr. 2019/943 18 straipsnio 1 dalyje vartotojo nenaudai nustatyta, kad jis perdavimo sistemos operatoriumi turi mokėti mokesčius, atspindinčius tinklo sąnaudas, o 7 dalyje – kad šios sąnaudos turi atspindėti sistemos naudotojų skirstymo tinklo naudojimą. Nėra aišku, kaip šios sąnaudos turi atspindėti sistemos naudotojų skirstymo tinklo naudojimą – ar remiantis apytiksle apskaita, ar faktiškai apskaičiuotomis išlaidomis (nuostoliais). Kyla klausimas, ar Reglamento Nr. 2019/943 18 straipsnio 1 ir 7 dalys turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas leidžiama nacionalinės teisės norma, kurioje nustatyti vartotojo padengiamų elektros energijos sąnaudų apskaičiavimo metodai remiantis apytiksliu elektros energijos kiekiu, suvartotu per apytikslį laikotarpį, techninio matavimo įtaiso (elektros energijos skaitiklio) sutrikimo atveju nesiorientuojant į vartotojo faktiškai suvartotą elektros energijos kiekį?

- 29 Remiantis Direktyvos 2011/83 3 straipsniu, elektros energijos tiekimo sutartys patenka į vartotojų apsaugos taikymo sritį. Šiuo atveju konstatuota ir bylos šalys nesiginčija, kad jos yra saistomos sutarties dėl elektros energijos tiekimo į minėtą objektą. Pagal Direktyvos 2011/83 27 straipsnį vartotojas atleidžiamas nuo pareigos mokėti elektros energijos tiekėjui sumą už patiektą didesnę, nei užsakyta, elektros energijos kiekį. Taigi šioje nuostatoje įtvirtinamas principas, kad vartotojas turi sumokėti tik už tą patiektą elektros energijos kiekį, kurį jis faktiškai suvartojo. Visgi nacionalinės teisės aktuose, konkrečiai – PIKEE, nustatytas principas, kad turi būti sumokama už apytikslį elektros energijos kiekį, suvartotą per apytikslį laikotarpį, kai matavimo įtaisas kitais nei PIKEE 50–53 punktuose nurodytais atvejais techniškai negalėjo užfiksuoti elektros energijos vartojimo. Nuostata dėl mokėjimo už apytikslį elektros energijos kiekį, kuris faktiškai nebuvo išmatuotas, Bulgarijos teisėje įtvirtinta atsižvelgiant į Direktyvos 2019/944 83 konstatuojamojoje dalyje nustatytą elektros energijos sąnaudų mažinimo principą (energijos vartojimo efektyvumo principas). Energijos tinklo sąnaudos perkeliamos vartotojui. Be to, Direktyvos 2011/83 4 straipsnyje nustatyta, kad valstybės narės negali priimti griežtesnių nuostatų nei numatytosios direktyvoje. Todėl neaišku, ar Direktyvos 2011/83 4 ir 27 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos nedraudžiama nacionalinės teisės norma, pagal kurią namų ūkio vartotojui nustatomas įpareigojimas sumokėti už apytikslį elektros energijos kiekį, suvartotą per apytikslį laikotarpį, kai matavimo įtaisas neužfiksavo faktiškai suvartoto elektros energijos kiekio ir yra nepasiekiamas vartotojui, o tai, kad faktiškai suvartotas kiekis nebuvo užfiksuotas, sietina a) su pašaliniu poveikiu skaitikliui ar kliento veiksmams arba b) ne su pašaliniu poveikiu skaitikliui ar kliento veiksmams, o su prietaiso sutrikimu, atsižvelgiant į aplinkybę, kad vartotojas neturėjo prieigos prie matavimo prietaiso, o tiekėjas (operatorius) laiku nepašalino sutrikimo. Kyla klausimas, ar direktyvos 27 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad vartotojas tokiu atveju, kai skaitiklis matuoja netinkamai arba netiksliai ir tai nėra sietina su jo veiksmams, turi sumokėti tik už faktiškai suvartotą kiekį?
- 30 Be to, Direktyvos 2019/944 10 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad tiekėjai savo klientus turi informuoti apie bet kokią tiekimo kainos pakeitimą. Galutinė kaina vartotojui apskaičiuojama pagal suvartotą elektros energijos kiekį ir kainą už kiekio vienetą. Šiuo klausimu nėra aišku, ar Direktyvos 2019/944 10 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama nacionalinės teisės norma, pagal kurią elektros energijos tiekėjui (sistemos operatoriui) suteikiama teisė elektros energijos kiekį pirmiau apibūdintomis aplinkybėmis pakeisti apytiksliu elektros energijos kiekiu, suvartotu per apytikslį laikotarpį.
- 31 Minėtų Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimas yra reikalingas siekiant nustatyti, kaip turi būti suprantamos tinklo nuostolių sąnaudos ir ar jas turi padengti tiekėjas, ar vartotojas. Viena vertus, jei tokias sąnaudas turėtų padengti tiekėjas, tai jam būtų paskata didinti energijos vartojimo efektyvumą (energijos vartojimo efektyvumo principas), antra vertus, būtų užtikrinama vartotojų apsauga Sąjungoje (vartotojas turi sumokėti tik už savo suvartotą elektros energiją). Kalbant apie vartotojų apsaugą reikia išsiaiškinti ir klausimą, ar vartotojas turi sumokėti už

apytikslį elektros energijos kiekį, suvartotą per apytikslį laikotarpį, kai vartojama elektros energija nebuvo matuojama ne dėl jo kaltės. Išaiškinimo poreikis kyla iš būtinybės apsvarstyti, ar nacionalinės teisės norma dėl mokėjimo už elektros energiją skaitiklio gedimo atveju yra proporcinga, atsižvelgiant į Sąjungos nuostatas dėl vartotojų apsaugos teikiant tiekimo paslaugas. Išaiškinimas taip pat reikalingas siekiant atsakyti, ar leidžiama tai, kad skaitiklio gedimo atveju reguliavimo institucija sukurtų suvartotos elektros energijos fikciją.

- 32 Byloje dėl pirmiau nurodytų priežasčių pagal SESV 267 straipsnio pirmos pastraipos b punktą Europos Sąjungos Teisingumo Teismui turi būti pateikiamas prašymas priimti prejudicinį sprendimą. Nėra aišku, ar Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama tokia praktika, kai vartotojas už patiektą elektros energiją moka sumą, kuri apskaičiuota remiantis apytiksliais elektros energijos kiekiu, suvartotu per apytikslį laikotarpį, nepatikrinus, ar vartotojas tą elektros energijos kiekį per tą laikotarpį iš tikrųjų suvartojo. Kyla klausimas, ar leidžiama rengiant sąskaitas faktūras už elektros energiją sukurti fikcijas, tokias kaip nagrinėjamos byloje? Teismas konstatuoja, kad teisingam sprendimui byloje priimti reikalingas Sąjungos teisės išaiškinimas, siekiant įvertinti, kokių mastu saugomos vartotojų teisės ir taikytinas energijos vartojimo efektyvumo principas, kai sąnaudos, nepatikrinus faktinio suvartojimo, perkeliamos vartotojui.